



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.5 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία Α΄ Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:

**Ομήρου, «Οδύσσεια», περιληπτική αναδιήγηση ραψωδιών η
και θ.**

Τίτλος:

**«Ένα φαγοπότι της ομηρικής εποχής:
Τρώγοντας, πίνοντας και γλεντώντας στα ομηρικά έπη»**

Συγγραφή: ΚΟΣΜΑΣ ΤΟΥΛΟΥΜΗΣ

Εφαρμογή: ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΘΕΜΕΛΗΣ



ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2015



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: center@komvos.edu.gr



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Ένα φαγοπότι της ομηρικής εποχής: Τρώγοντας, πίνοντας και γλεντώντας στα ομηρικά έπη.

Εφαρμογή σεναρίου

Αναστάσιος Θεμελής

Δημιουργία σεναρίου

Κοσμάς Τουλούμης

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία ελληνική γραμματεία

Τάξη

Α΄ Γυμνασίου

Χρονολογία

Από 02-03-2015 έως 03-04-2015

Σχολική μονάδα

Γυμνάσιο Κοίμησης Σερρών

Διδακτική / θεματική ενότητα

Ομήρου, «Οδύσσεια», Περιληπτική αναδιήγηση της ραψωδίας η : Όδυσσέως είσοδος προς Αλκίνοον, .Περίληπτική αναδιήγηση της ραψωδίας θ : Όδυσσέως σύστασις προς Φαίακας, Περίληψη του αποσπάσματος ι 1-41.

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

9 διδακτικές ώρες



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: εργαστήριο πληροφορικής

II. Εικονικός χώρος: Wiki του μαθήματος, συνεργατικό περιβάλλον Google Drive, ιστολόγιο

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Θεωρείται αυτονόητο ότι έχει διδαχθεί αναλυτικά η [3^η ενότητα της «Οδύσσειας»](#) (φιλοξενία Μέντη: α, 119-174) και από περίληψη οι ραψωδίες [γ, δ](#) (φιλοξενία Τηλέμαχου στην Πύλο και στη Σπάρτη), [η, θ](#) (γλέντι με τον Οδυσσέα στη χώρα των Φαιάκων). Ειδικά για τις ανάγκες της εφαρμογής του σεναρίου ο διδάσκων ετοιμάζει ένα Wiki, στο οποίο αναρτά τα Φύλλα με τις δραστηριότητες των ομάδων, και στο οποίο εργάζονται οι μαθητές. Αν προϋπάρχει ιστολόγιο του μαθήματος, θα διευκολυνθεί η εφαρμογή του σεναρίου, καθώς εκεί θα δημοσιεύονται οι εργασίες των μαθητών. Αν δεν προϋπάρχει ιστολόγιο, θα χρειαστεί ο διδάσκων δημιουργήσει ένα. Επειδή στην έρευνα αξιοποιούνται και αποσπάσματα της «Οδύσσειας» τα οποία δεν ανθολογούνται στο σχολικό εγχειρίδιο (βλ. στο [Παράρτημα](#)), ο διδάσκων οφείλει να μεριμνήσει αναρτώντας στο Wiki ή στο ιστολόγιο αυτά τα αποσπάσματα (ή και όλα τα χωρία που αναφέρονται σε ομηρικό γλέντι), ώστε να υποβοηθήσει την έρευνα των μαθητών.

Εξάλλου, ο διδάσκων και οι μαθητές θα ωφελούσε να είναι εξοικειωμένοι με ιστοεξερευνήσεις, περιβάλλοντα συνεργατικής μάθησης (Wiki) και διαδραστικά μέσα επικοινωνίας (ιστολόγιο), καθώς και με τη χρήση του λογισμικού [«Ομηρικά Έπη»](#) (που αποτελεί επίσημο υποστηρικτικό υλικό για τη διδασκαλία των ομηρικών επών στην Α΄ και Β΄ Γυμνασίου). Επιπρόσθετα, οι μαθητές θα πρέπει να έχουν υποτυπώδη έστω εμπειρία από χρήση λογισμικών δημιουργίας: α) παρουσιάσεων στο περιβάλλον



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

του Google Drive, β) βίντεο (π.χ. MovieMaker) και γ) αφίσσας-κολάζ (π.χ. Padlet). Τέλος, θα ήταν χρήσιμο οι μαθητές να έχουν εργαστεί και στο παρελθόν (οπότε και θα έχουν εξοικειωθεί) με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Κοσμάς Τουλούμης, «Ένα φαγοπότι της ομηρικής εποχής: Τρώγοντας, πίνοντας και γλεντώντας στα ομηρικά έπη», Αρχαία Ελληνική Γραμματεία (από μετάφραση), Α΄ Γυμνασίου.

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι μαθητές, χωρισμένοι σε ομάδες που έχουν συγκεκριμένες αποστολές, εντοπίζουν τις αναφορές του Ομήρου στα γεύματα – συμπόσια, δηλαδή στα φαγοπότια, που γίνονται στα ομηρικά ανάκτορα. Αποδομούν αυτή τη δραστηριότητα αναλύοντας τόσο τα πραγματολογικά της στοιχεία, όσο και τη νοηματοδότησή της. Βρίσκουν τα πρόσωπα που σχετίζονται με αυτήν, τους χώρους όπου πραγματοποιείται, τις τροφές και τα ποτά που καταναλώνονται, τα σκεύη που χρησιμοποιούνται, αναζητούν ακόμα και τη διαχρονική εξέλιξη του γλεντιού. Εστιάζουν, τελικά, στην κοινωνική σημασία του θεσμού διερευνώντας τους δεσμούς που αναπτύσσονται και τις κοινωνικές σχέσεις που αναπαράγονται μέσω αυτού, όπως, για παράδειγμα, η ομηρική φιλοξενία. Αξιοποιούν προς αυτήν την κατεύθυνση το συνοδευτικό του σχολικού βιβλίου λογισμικό «Ομηρικά Έπη» και τις πληροφορίες που δίνονται εκεί για το ίδιο θέμα και



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

το διαδίκτυο. Όλες οι επιμέρους δραστηριότητες των ομάδων συντείνουν σε μια τελική σύνθεση, ώστε να αναπαρασταθεί ένα ανάλογο ομηρικό φαγοπότι στα πλαίσια μιας εικονικής έκθεσης με τίτλο «Τρώγοντας και πίνοντας στον Όμηρο: από τη διασκέδαση στη δημιουργία κοινωνικών σχέσεων και δεσμών», η οποία μπορεί να συνοδεύεται και από ένα ενημερωτικό φυλλάδιο.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Το θέμα των γιορτών που συνδυάζονται με γεύμα και οινοποσία και γενικότερα με φαγοπότι, το λεγόμενο «τσιμπούσι», δηλαδή, από το αρχαιοελληνικό «συμπόσιον», απασχολεί τη σύγχρονη αρχαιολογική και ανθρωπολογική επιστημονική έρευνα (Wright 2004, Hitchcock, Laffineur & Crowley 2008), αλλά και τις ομηρικές σπουδές (Sherratt, 2004). Τονίζεται ιδιαίτερα η σημασία παρόμοιων εκδηλώσεων από την πρώιμη προϊστορία (Halstead, 2004), ήδη, για την ενίσχυση των δεσμών μιας κοινότητας, αλλά και για τη συμβολική αναπαραγωγή ιδεών και αντιλήψεων οι οποίες δρουν καταλυτικά για την υποδήλωση κοινωνικών διαφορών ή για την ενδυνάμωση κοινωνικών συμμαχιών (Wright 2004, Hitchcock, Laffineur & Crowley 2008, Nakassis 2012).

Η ενασχόληση των μαθητών με το συγκεκριμένο θέμα μπορεί να αποβεί ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα. Θα ασχοληθούν με μια δραστηριότητα που, ενώ φαίνεται σε πρώτο επίπεδο σαν απλή διασκέδαση, υποκρύπτει σειρά νοημάτων για τη ζωή και τον κόσμο. Μπορούν, συνακόλουθα, να πραγματοποιήσουν αναγωγές και στο σήμερα όπου παρόμοια γλέντια διατηρούνται ακόμα στην οικογενειακή αλλά και στην ευρύτερη κοινωνική πρακτική (οικογενειακές, κοινοτικές και θρησκευτικές γιορτές και πανηγύρια).



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Οι γιορτές με γεύματα ή τα απλά γεύματα αποτελούν συνηθισμένο επαναλαμβανόμενο μοτίβο της επικής ποίησης, ενώ συμπεριλαμβάνονται στο τυπικό της φιλοξενίας. Συμμετέχουν σε αυτές είτε τα μέλη των ανώτερων τάξεων, όπως στην περίπτωση της φιλοξενίας του Μέντη στην Ιθάκη ή του Τηλέμαχου στη Σπάρτη, αλλά και όλοι οι κάτοικοι μιας πόλης όπως συμβαίνει με τη γιορτή προς τιμήν του Οδυσσέα που οργανώνεται από τους Φαίακες στη Σχερία.

Όσον αφορά την παιδαγωγική διάσταση του σεναρίου, ακολουθείται η θεωρία του Σχεδίου (“Design”) η οποία σε συνδυασμό με τους *πολυγραμματισμούς* αξιοποιεί τις ΤΠΕ στην κατεύθυνση της δημιουργίας μαθητών, παραγωγών της γνώσης που λειτουργούν με βάση τις ταυτότητές τους. (Cope & Kalantzis 2000, Kalantzis & Cope 2008)

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ – ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Η εμβάθυνση στην ομηρική κοινωνία και η προσπάθεια σύνδεσης των ομηρικών επών και των λογοτεχνικών χαρακτηριστικών τους με αυτήν οδηγεί σε μια ανάλυση περιεχομένου της περιγραφής των ομηρικών γλεντιών και όλων όσα τα συνοδεύουν.

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Οι μαθητές /μαθήτριες:

- Έρχονται σε επαφή με τον υλικό και πνευματικό πολιτισμό της ομηρικής εποχής.
- Γνωρίζουν τον ομηρικό κόσμο, τις στάσεις, τις αξίες και τις πεποιθήσεις του, μέσα από τα γλέντια που πραγματοποιούνται με τη συμμετοχή σημαντικών προσώπων.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- Αξιολογούν τη σημασία των κοινών γευμάτων και των γλεντιών που τα συνοδεύουν για την εδραίωση κοινοτικών και κοινωνικών σχέσεων διαχρονικά.
- Εντοπίζουν τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτισμικές διαστάσεις δραστηριοτήτων που υπάρχουν και σήμερα στη ζωή μας, όπως οι οικογενειακές γιορτές και τα ομαδικά πανηγύρια..

Γνώσεις για τη γλώσσα

Αναμένεται οι μαθητές/ μαθήτριες:

- Να εκτιμήσουν τον τρόπο με τον οποίο δομείται η διήγηση ενός γλεντιού στα ομηρικά έπη (τυπικό, στερεότυπες εκφράσεις, πρωταγωνιστές, αφηγηματικές τεχνικές).
- Να συνειδητοποιήσουν τον ρόλο των επικών τραγουδιών και του έπους στη ζωή των ανθρώπων της ομηρικής εποχής, από τη στιγμή που οι αιδοί αποτελούν συστατικά στοιχεία αυτών των γλεντιών, τραγουδώντας, μάλιστα, άσματα που σχετίζονται με τους ομηρικούς ήρωες.

Γραμματισμοί

- Γλωσσικός – Κλασικός γραμματισμός

Οι μαθητές εκτιμούν την αξία των ομηρικών επών προσεγγίζοντάς τα ως λογοτεχνικά κείμενα και ως κείμενα που προσφέρουν πληροφορίες για τους ανθρώπους και τη δράση τους σε συγκεκριμένες εποχές.

- Νέοι γραμματισμοί

Η χρήση των ΤΠΕ ως περιβαλλόντων διερεύνησης, ανακάλυψης και μάθησης συνοδεύεται από την καλλιέργεια των ανάλογων κάθε φορά δεξιοτήτων.

- Κριτικός γραμματισμός



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Οι μαθητές χρησιμοποιούν κριτικά τις ΤΠΕ, αφού τις αντιμετωπίζουν ως πηγές από όπου αντλούν το υλικό τους για να δημιουργήσουν τη δική τους εργασία. Σε αυτήν καταθέτουν τις δικές τους νοηματοδοτήσεις για τον κόσμο, αφού πρώτα αποδομήσουν έννοιες και νοήματα μιας άλλης εποχής. Τα ομηρικά γλέντια που συμπεριλαμβάνονται στα ομηρικά έπη μετατρέπονται έτσι σε μέσα «ανάγνωσης» της πραγματικότητας σε πολλαπλά επίπεδα και όχι μόνο στα επιφανόμενά της.

Διδακτικές πρακτικές

Με την υλοποίηση του παρόντος σεναρίου επιδιώκεται οι μαθητές να αναπτύξουν την κοινωνική δεξιότητα της συνεργασίας, να εθιστούν στους κανόνες και τις αρχές της ομαδοσυνεργατικής μεθόδου και να καλλιεργήσουν τη συνεργατική μάθηση. Μέσα από τις διεργασίες της ομάδας και την ανάληψη ποικίλων ρόλων και δημιουργικών πρωτοβουλιών στα πλαίσια αυτής, θα υιοθετήσουν τη στάση της αυτενέργειας και θα είναι σε θέση να προσπελάσουν τη γνώση και να επιλύουν προβλήματα με τον διάλογο. Τέλος, αναμένεται να κατανοήσουν οι μαθητές τη σημασία και τη σπουδαιότητα του διαμοιρασμού και της ανταλλαγής εμπειριών, σκέψεων και προβληματισμών. Έτσι, θα ενισχυθεί η υπευθυνότητά τους και θα εκπαιδευτούν στην υπεύθυνη έκθεση στο κοινό.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Το σενάριο εφαρμόστηκε μετά τη διδασκαλία της περιληπτικής αναδιήγησης των ραψωδιών η και θ. Οι μαθητές ανακάλεσαν στη μνήμη τους όσα γνώριζαν για μια ομηρική ευωχία από τις ραψωδίες α, γ και δ. Έπειτα, τους ζητήθηκε να επισημάνουν όσα νέα στοιχεία έμαθαν από τη ραψωδία θ και, σε συνδυασμό με το εικονογραφικό



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



υλικό του σχολικού εγχειριδίου, κλήθηκαν να συγκρίνουν το γλέντι της ομηρικής εποχής με ανάλογες σημερινές δραστηριότητες. Ειδικότερα, τέθηκε προφορικά το εξής ερώτημα, στο πλαίσιο μιας διαδικασίας καταγισμού ιδεών: «Γιατί πραγματοποιείται ένα γλέντι; Εκτός από το φαγητό, το ποτό και τη γενικότερη διασκέδαση πώς μπορεί να επηρεάζει ένα γλέντι τις σχέσεις των ανθρώπων που συμμετέχουν σε αυτό; Σκεφτείτε γλέντια τα οποία έχετε δει ή στα οποία βρεθήκατε με την οικογένειά σας ή ένα πανηγύρι.

Έπειτα, ποια σημασία μπορεί να είχε ένα γλέντι στην ομηρική εποχή για τις σχέσεις των ανθρώπων μεταξύ τους; Όλα αυτά θα τα αναζητήσουμε στις περιγραφές που περιλαμβάνονται στα ομηρικά έπη».

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το παρόν σενάριο είναι συμβατό με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (ΑΠΣ), αφού συνδέεται με τη φιλοξενία του Μέντη από τον Τηλέμαχο (ραψωδία α), του Τηλέμαχου από τον Νέστορα και τον Μενέλαο (ραψωδίες γ και δ, αντίστοιχα), καθώς και τις εκδηλώσεις που διοργανώνονται προς τιμή του Οδυσσέα στη χώρα των Φαιάκων (ραψωδία θ) στην «Οδύσσεια». Εξάλλου, στο σενάριο προβλέπεται να μελετήσουν οι μαθητές και κάποια αποσπάσματα του ομηρικού κειμένου που δεν διδάσκονται αναλυτικά στην τάξη και δεν ανθολογούνται στο σχολικό βιβλίο. Ωστόσο, εκτιμάται πως η μελέτη και άλλων αποσπασμάτων μη ανθολογούμενων στο βιβλίο καλλιεργεί το ερευνητικό πνεύμα των μαθητών και τους βοηθά να μυηθούν στον τρόπο έρευνας για την εκπόνηση μιας εργασίας συνθετικού χαρακτήρα. Άλλωστε, υπηρετείται άριστα και ο στόχος που τίθεται στο [ΔΕΠΠΣ](#) της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας για το Γυμνάσιο: «να κατανοήσουν (οι μαθητές) τον πολιτισμό της Οδύσσειας: αξίες, στάσεις, δράση, ήθη και έθιμα, κοινωνική και πολιτική οργάνωση, θεσμοί, υλικός πολιτισμός κ.ά.».



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Στο σενάριο γίνεται εκτεταμένη χρήση των ΤΠΕ. Πιο συγκεκριμένα, για την προσέγγιση του όλου θέματος μέσα σε ένα πλαίσιο κριτικού γραμματισμού, αξιοποιούνται:

- Το λογισμικό «Ομηρικά Έπη» και το διαδίκτυο ως χώροι αναζήτησης πληροφοριών για ένα ομηρικό φαγοπότι.
- Ανοιχτά διερευνητικά περιβάλλοντα, όπως τα Λεξικά της Πύλης του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας.
- Λογισμικά δημιουργίας βίντεο και διαδικτυακού πίνακα (Padlet), καθώς και λογισμικά δημιουργίας παρουσιάσεων ως μέσα για την προβολή των εργασιών των μαθητών.
- Συνεργατικά περιβάλλοντα δημιουργίας περιεχομένου (Wiki, Google Drive) και ιστολόγιο, ως εργαλεία διαμοιρασμού σκέψεων και κοινωνικής οικοδόμησης της γνώσης.

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Αρχαία Ελληνικά, Ομηρικά Έπη: *Οδύσσεια*, Α΄ Γυμνασίου;

[3^η ενότητα](#)

[12^η ενότητα](#)

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Μιρώ, Αιμ. 1988. *Η καθημερινή ζωή στην εποχή του Ομήρου*. Μτφρ. Κ. Παναγιώτου. Αθήνα: εκδόσεις Παπαδήμα (το κεφάλαιο «Συμπόσια και διασκεδάσεις», σσ. 69-73)

[Υφος και γλώσσα](#), [Μορφή και ρόλος του αοιδού](#), [Φήμιος](#), [Δημόδοκος](#). Στο Μαρωνίτης, Δ. Ν. και Λ. Πόλκας «Αρχαϊκή Επική Ποίηση: Από την *Ιλιάδα* στην *Οδύσσεια*».



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Αρχαιογνωσία και Αρχαιογλωσσία στη Μέση Εκπαίδευση. Θεσσαλονίκη: ΚΕΕ / ΙΝΣ (Ίδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη) [Ψηφίδες για την Ελληνική Γλώσσα – Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας].

Υποστηρικτικό / εκπαιδευτικό υλικό

Λογισμικά

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο: [Ομηρικά Έπη Α΄ και Β΄ Γυμνασίου](#). [εφαρμογή υποστηρικτικού υλικού].

Ιστοσελίδες

[«Αφηγηματικές τεχνικές στα ομηρικά έπη»](#). [πηγή: «Ελληνικός Πολιτισμός»: Ιστοχώρος του Γ. Παπαθανασίου - Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο].

[Γιορτές και συμπόσια Γεωμετρικής περιόδου](#) [Ελληνική Ιστορία στο διαδίκτυο - Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού].

[Padlet](#) [Διαδικτυακή εφαρμογή].

[Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#) [Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας].

Ηλεκτρονικά λεξικά

[26-04-2015]

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

Το σενάριο εφαρμόστηκε σε τμήμα δέκα μαθητών με απειρία ως προς τη χρήση εργαλείων της τεχνολογίας στη διδασκαλία. Οι μαθητές χωρίστηκαν από τον διδάσκοντα σε τρεις ομάδες και όχι σε έξι (όπως προβλέπεται στο συνταγμένο σενάριο), λόγω του μικρού αριθμού των μαθητών. Οι τρεις ομάδες, για να καλύψουν τα πεδία έρευνας των προβλεπόμενων έξι ομάδων, ανέλαβαν διπλή αποστολή ως εξής: α) Λογοτέχνες και Αρχιτέκτονες, β) Προσωπογράφοι και Αοιδοί, γ) Αρχαιολόγοι και Διατροφολόγοι. Σε κάθε μέλος των ομάδων ανατέθηκε



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

συγκεκριμένος ρόλος (χειριστής ηλεκτρονικού υπολογιστή, συντονιστής-παραρτηστής, γραμματέας), ο οποίος εναλλασσόταν κυκλικά σε καθεμιά διδακτική ώρα. Στη συγκρότηση των ομάδων ο διδάσκων έλαβε υπόψη του τη βούληση των ίδιων των μαθητών, αλλά μερίμνησε να δημιουργηθούν ομάδες κατά το δυνατόν ισοδύναμες μεταξύ τους και ανομοιογενείς ως προς την επίδοση των μελών τους, ώστε οι αδύνατοι μαθητές να βοηθούνται από τους καλύτερους στα πλαίσια της ομάδας.

Για να αποφευχθούν προβλήματα με τη δημιουργία προσωπικών λογαριασμών στο Gmail, προτιμήθηκε να εργαστούν οι μαθητές σε περιβάλλον Wiki, στο οποίο αναρτήθηκαν όλα τα Φύλλα Εργασίας. Τέλος, στο ιστολόγιο που δημιουργήθηκε αποκλειστικά για τις ανάγκες της εφαρμογής του σεναρίου δημοσιεύονταν οι εργασίες των ομάδων, ώστε να υπάρχει ανατροφοδότηση σε όλη τη διδακτική διαδικασία.

Το σενάριο εφαρμόστηκε σε δύο φάσεις, όπως προτείνεται και από τον συντάκτη του:

- α) Α΄ Φάση: 5 διδακτικές ώρες (στο εργαστήριο πληροφορικής).
- β) Β΄ Φάση: 4 διδακτικές ώρες (στο εργαστήριο πληροφορικής).

Α΄ Φάση

1^η – 2^η διδακτική ώρα (Φύλλο Εργασίας 1)

Οι μαθητές πήραν τον προσωπικό τους κωδικό πρόσβασης στο Wiki, χωρίστηκαν σε τρεις ομάδες και εξοικειώθηκαν γρήγορα με το (άγνωστο μέχρι πρότινος σε αυτούς) περιβάλλον του Wiki. Διάβασαν το Φύλλο Εργασίας με οδηγίες για μια πρώτη προσέγγιση του θέματος αλλά και την αποστολή της ομάδας τους.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Πιο συγκεκριμένα, κλήθηκαν να αποδομήσουν ένα γλέντι στο ομηρικό έπος: α) η [ομάδα των Λογοτεχνών και Αρχιτεκτόνων](#) να εντοπίσει τη λογοτεχνική του διάσταση καταγράφοντας τυπικές και στερεότυπες εκφράσεις, αφηγηματικές τεχνικές αλλά και δηλώνοντας τους χώρους στους οποίους λαμβάνει χώρα ένα γλέντι, β) η [ομάδα των Προσωπογράφων και Αοιδών](#) να κρατήσει σημειώσεις για τον «κόσμο» που πάλλεται σε ένα ομηρικό γλέντι (πρόσωπα επίσημα και ανεπίσημα/ καθημερινά) και τον ρόλο των αοιδών, γ) η [ομάδα των Αρχαιολόγων και Διατροφολόγων](#) να ασχοληθεί με τον υλικό πολιτισμό (σκεύη και έπιπλα) και τις διατροφικές συνήθειες (τροφές και ποτά) σε ένα φαγοπότι της ομηρικής εποχής. Οι μαθητές διάβασαν προσεκτικά τα σχετικά αποσπάσματα της «Οδύσσειας», που τους δόθηκαν με παραπομπή στο ιστολόγιο του μαθήματος, και μέσα από συζήτηση στο πλαίσιο της ομάδας κράτησαν σχετικές σημειώσεις σε πίνακες που δημιούργησαν στο Wiki.

3^η – 4^η διδακτική ώρα

Οι μαθητές, ανάλογα με το ζητούμενο της ομάδας τους, εργάστηκαν στο εργαστήριο πληροφορικής αναζητώντας στο λογισμικό «Ομηρικά έπη» και στις αντίστοιχες ενότητες τις πληροφορίες που τους ήταν χρήσιμες. Με αυτόν τον τρόπο καλλιεργήθηκαν στους μαθητές δεξιότητες χρήσης απλού λογισμικού, το οποίο και αντιμετώπισαν ως πηγή για τις εργασίες τους. Σε περίπτωση που συναντούσαν άγνωστες λέξεις, ενθαρρύνονταν να βρουν τη σημασία τους στα λεξικά της Πύλης του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, ώστε να εξοικειωθούν με ανοιχτά διερευνητικά περιβάλλοντα.

Ακολούθως, καθεμιά ομάδα εργάστηκε για τη διεκπεραίωση της αποστολής της. Οι Λογοτέχνες εμβάθυναν στην ομηρική περιγραφή των γλεντιών και στα λογοτεχνικά χαρακτηριστικά τους. Επειδή το ζητούμενο δημιούργησε αρκετή



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

αμηχανία και προβληματισμό, τους δόθηκε παραπομπή σε σχετικό κείμενο με τις αφηγηματικές τεχνικές στα ομηρικά έπη, ώστε να επικεντρώσουν την έρευνά τους σε συγκεκριμένα στοιχεία τεχνικής. Οι μαθητές της ίδιας ομάδας ως Αρχιτέκτονες ασχολήθηκαν και με τους χώρους στους οποίους γίνεται ένα ομηρικό φαγοπότι. Στη δεύτερη ομάδα, οι Προσωπογράφοι - Αοιδοί συνέλεξαν πληροφορίες για πρόσωπα (επώνυμα και μη) που συμμετέχουν σε ένα γλέντι, καθώς και για το ψυχαγωγικό μέρος της γιορτής. Τέλος, οι Αρχαιολόγοι - Διατροφολόγοι διερεύνησαν τον υλικό πολιτισμό (σκεύη και έπιπλα) και περιέγραψαν τα φαγητά και τα ποτά που καταναλώνονται σε ένα παρόμοιο γλέντι. Θα πρέπει να σημειωθεί πως οι μαθητές, επειδή σε κάποιες περιπτώσεις οι ζητούμενες πληροφορίες δεν υπήρχαν στο λογισμικό «Ομηρικά Έπη», παροτρύνθηκαν να διευρύνουν την αναζήτησή τους και στο διαδίκτυο.

5^η διδακτική ώρα

Οι ομάδες ολοκλήρωσαν την εργασία τους και παρουσίασαν προφορικά στην ολομέλεια τα αποτελέσματα της έρευνάς τους.

Β' Φάση

6^η– 8^η διδακτική ώρα (Φύλλο Εργασίας 2)

Οι ομάδες αναδιατάχθηκαν και δημιουργήθηκαν νέες, αποτελούμενες από έναν λογοτέχνη - αρχιτέκτονα, έναν προσωπογράφο - αοιδό και έναν αρχαιολόγο - διατροφολόγο. Τους διανεμήθηκε το [δεύτερο Φύλλο Εργασίας](#), κοινό για όλες τις ομάδες, στο οποίο περιγραφόταν η τελική τους αποστολή, δηλαδή η δημιουργία μιας εικονικής έκθεσης με τίτλο «Τρώγοντας και πίνοντας στον Όμηρο: από τη διασκέδαση στη δημιουργία κοινωνικών σχέσεων και δεσμών». Η αναδιάταξη των ομάδων έγινε σκόπιμα, ώστε οι μαθητές, έχοντας την εμπειρία τους από τις



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

προηγούμενες ομάδες, να προσπαθήσουν να συνδυάσουν/ συνθέσουν την κατακτημένη γνώση τους και να επιλύσουν το πρόβλημα που τους τέθηκε στην αφετηρία της διδασκαλίας. Επειδή υπήρχαν απορίες για το θέμα και τον τρόπο που θα εργαστούν, ο διδάσκων έδωσε τις απαραίτητες εξηγήσεις και κατευθύνσεις. Μέσα από τη συζήτηση που έγινε οι ομάδες αποφάσισαν να προσεγγίσουν το ζητούμενο παράγοντας διαφορετικό ψηφιακό προϊόν: παρουσίαση, βίντεο και κολάζ. Ο διδάσκων έδωσε βοηθητικό υλικό αναρτώντας στο ιστολόγιο το κείμενο «Συμπόσια και διασκεδάσεις στην εποχή του Ομήρου» του Αιμ. Μιρώ (βλ. [Παράρτημα](#)) και ζήτησε από τους μαθητές να το αξιοποιήσουν δημιουργικά αποφεύγοντας αντιγραφές φράσεων.

Για την εκπόνηση όλων των εργασιών αυτής της φάσης αξιοποιήθηκε το περιβάλλον του Google Drive. Εκεί ο διδάσκων είχε ήδη δημιουργήσει έναν κοινόχρηστο φάκελο (με τρεις υποφακέλους, έναν για καθεμιά ομάδα) με ενεργό σύνδεσμο, οπότε στον φάκελο είχε δυνατότητα πρόσβασης οποιοσδήποτε διαθέτει τον σύνδεσμο, και παρέπεμψε όλες τις ομάδες στον κοινόχρηστο φάκελο. Σε αυτόν οι μαθητές (χωρίς να συνδέονται σε προσωπικό λογαριασμό Gmail) μεταφόρτωναν όλο το υλικό που χρησιμοποίησαν στις εργασίες τους. Για τη δημιουργία της παρουσίασης χρησιμοποιήθηκε το λογισμικό παρουσιάσεων του Google Drive, ώστε οι μαθητές της πρώτης ομάδας να μπορούν (αν χρειαστεί) να συν-εργάζονται και στο σπίτι. Φυσικά, και η δεύτερη ομάδα, που ανέλαβε να ετοιμάσει το βίντεο, αποθήκευε το σχετικό υλικό για το βίντεο στον υποφάκελό της. Τέλος, οι μαθητές της τρίτης ομάδας «έχτισαν» έναν «τοίχο ανακοινώσεων» με τη διαδικτυακή εφαρμογή Padlet (αφού προηγουμένως δημιούργησαν έναν λογαριασμό), χρησιμοποιώντας εικόνες και κείμενα που είχαν ήδη αποθηκεύσει στον υποφάκελο τους στον κοινόχρηστο φάκελο.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Είναι αυτονόητο πως μετά την ολοκλήρωση των εργασιών των μαθητών ο διδάσκων άλλαξε τα δικαιώματα κοινής χρήσης του φακέλου μεταβάλλοντάς τον σε ιδιωτικό.

9^η διδακτική ώρα

Οι μαθητές παρουσίασαν στην ολομέλεια την εικονική τους έκθεση, η οποία και αναρτήθηκε στο ιστολόγιο του μαθήματος, ώστε να μπορεί να τη δει και να τη σχολιάσει οποιοσδήποτε μελλοντικός επισκέπτης. Στο πλαίσιο του αναστοχασμού έγινε συζήτηση κατά την οποία οι μαθητές κατέθεσαν την εμπειρία τους αξιολογώντας τη συνεργασία τους στα πλαίσια της ομάδας, και διατύπωσαν τη γνώμη τους για τις παρουσιάσεις των άλλων ομάδων. Τέλος, προβληματίστηκαν για το γνωστικό (και όχι μόνο) κέρδος που αποκόμισαν από το όλο εγχείρημα.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο Εργασίας 1Α: Λογοτέχνες + Αρχιτέκτονες

- Να διαβάσετε προσεκτικά τα σημεία της «Οδύσσειας» στα οποία περιγράφονται γλέντια που περιλαμβάνουν φαγοπότι ([ραψωδίες α, γ, δ, η, θ](#)). Ξεφυλλίστε και το [σχολικό εγχειρίδιο](#) στο Ψηφιακό Σχολείο.
- Να δημιουργήσετε έναν πίνακα στον οποίο θα κρατήσετε αναλυτικές σημειώσεις (γράφοντας και τους σχετικούς στίχους) για:
 - α) Τυπικές και στερεότυπες εκφράσεις, αφηγηματικές τεχνικές, περιγραφή, γλώσσα/ ύφος του κειμένου.
 - β) Χώρους που σχετίζονται με ένα ομηρικό γλέντι.
- Περισσότερες πληροφορίες για τα θέματά σας μπορείτε να αναζητήσετε στο λογισμικό [ΟΜΗΡΙΚΑ ΕΠΗ](#), καθώς και στο διαδίκτυο.
- Χρήσιμο υλικό θα βρείτε στα ακόλουθα προτεινόμενα κείμενα:
 - ο [Ύφος και γλώσσα](#)
 - ο [Αφηγηματικές τεχνικές στα ομηρικά έπη](#)
 - ο [Γιορτές και συμπόσια Γεωμετρικής εποχής](#).
- Αν έχετε άγνωστες λέξεις ή έννοιες, μπορείτε να συμβουλευθείτε τα [λεξικά](#) της Πύλης του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας.
- Να παρουσιάσετε τα αποτελέσματα των ερευνών σας στους συμμαθητές σας, και να τα αναρτήσετε στο [ιστολόγιο](#) του μαθήματος.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Φύλλο Εργασίας 1B: Προσωπογράφοι + Αοιδοί

- Να διαβάσετε προσεκτικά τα σημεία της «Οδύσσειας» στα οποία περιγράφονται γλέντια που περιλαμβάνουν φαγοπότι ([ραψωδίες α, γ, δ, η, θ](#)). Ξεφυλλίστε και το [σχολικό εγχειρίδιο](#) στο Ψηφιακό Σχολείο.
- Να δημιουργήσετε έναν πίνακα στον οποίο θα κρατήσετε αναλυτικές σημειώσεις (γράφοντας και τους σχετικούς στίχους) για:
 - α) Πρόσωπα επίσημα και πρόσωπα καθημερινά που συμμετέχουν σε ένα ομηρικό γλέντι.
 - β) Τον ρόλο των αοιδών, και γενικότερα τις δραστηριότητες που συνδέονται με το ψυχαγωγικό μέρος ενός ομηρικού γλεντιού.
- Περισσότερες πληροφορίες για τα θέματά σας μπορείτε να αναζητήσετε στο λογισμικό [ΟΜΗΡΙΚΑ ΕΠΗ](#), καθώς και στο διαδίκτυο.
- Χρήσιμο υλικό θα βρείτε στις ακόλουθες προτεινόμενες ιστοσελίδες:
 - Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού ([Γιορτές και συμπόσια Γεωμετρικής εποχής](#))
 - Ψηφίδες για την Ελληνική Γλώσσα ([Μορφή και ρόλος του αοιδού](#), [Φήμιος](#), [Δημόδοκος](#)).
- Αν έχετε άγνωστες λέξεις ή έννοιες, μπορείτε να συμβουλευθείτε [τα λεξικά](#) της Πύλης του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας.
- Να παρουσιάσετε τα αποτελέσματα των ερευνών σας στους συμμαθητές σας, και να τα αναρτήσετε στο [ιστολόγιο](#) του μαθήματος.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Φύλλο Εργασίας 1Γ: Αρχαιολόγοι + Διατροφολόγοι.

- Να διαβάσετε προσεκτικά τα σημεία της «Οδύσσειας» στα οποία περιγράφονται γλέντια που περιλαμβάνουν φαγοπότι ([ραψωδίες α, γ, δ, η, θ](#)). Ξεφυλλίστε και το [σχολικό εγχειρίδιο](#) στο Ψηφιακό Σχολείο.
- Να δημιουργήσετε έναν πίνακα στον οποίο θα κρατήσετε αναλυτικές σημειώσεις (γράφοντας και τους σχετικούς στίχους) για:
 - α) Σκεύη και έπιπλα που είναι απαραίτητα σε ένα ομηρικό φαγοπότι.
 - β) Τροφές και ποτά που καταναλώνονται σε ένα παρόμοιο γλέντι.
- Περισσότερες πληροφορίες για τα θέματά σας μπορείτε να αναζητήσετε στο λογισμικό [ΟΜΗΡΙΚΑ ΕΠΗ](#), καθώς και στο διαδίκτυο.
- Χρήσιμο υλικό θα βρείτε και στο Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού ([Γιορτές και συμπόσια Γεωμετρικής εποχής](#)).
- Αν έχετε άγνωστες λέξεις ή έννοιες, μπορείτε να συμβουλευθείτε τα [λεξικά](#) της Πύλης του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας.
- Να παρουσιάσετε τα αποτελέσματα των ερευνών σας στους συμμαθητές σας, και να τα αναρτήσετε στο [ιστολόγιο](#) του μαθήματος.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Φύλλο Εργασίας 2 (κοινό για όλες τις ομάδες)

Αποστολή σας είναι να δημιουργήσετε μια εικονική έκθεση με τίτλο «**Τρώγοντας και πίνοντας στον Όμηρο: από τη διασκέδαση στη δημιουργία κοινωνικών σχέσεων και δεσμών**».

- Αξιοποιήστε τα ευρήματά σας στις προηγούμενες ομάδες σας, τα οποία αναρτήσατε στο [ιστολόγιο του μαθήματος](#).
- Σκεφτείτε πώς η κοινωνική θέση των ανθρώπων επηρεάζει τον τρόπο που αυτοί συμμετέχουν σε τέτοια γλέντια και τι είδους σχέσεις δημιουργούν με τους άλλους ανθρώπους.
- Διαβάστε προσεκτικά τη σελίδα [Γιορτές και συμπόσια](#) στο Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, καθώς και το κείμενο [Συμπόσια και διασκεδάσεις στην εποχή του Ομήρου](#).
- Συνδέστε χώρους, τραγούδια, σκεύη, έπιπλα, τροφές και ποτά μεταξύ τους, αλλά και με τα πρόσωπα και την κοινωνική τους θέση, και δημιουργήστε την έκθεσή σας.
- Μπορείτε να πλοηγηθείτε ελεύθερα στο διαδίκτυο για να συγκεντρώσετε το υλικό σας, και να το αποθηκεύσετε στον υποφάκελο της ομάδας σας μέσα στον κοινόχρηστο φάκελο.

Η έκθεσή σας μπορεί να είναι:

- μία παρουσίαση
- ένα βίντεο
- ένα κολάζ ή ένας «τοίχος ανακοινώσεων» (με το διαδικτυακό εργαλείο [Padlet](#))
- μία αφίσα
- ένα κόμικ
- ένα ποίημα



- ένα πεζό κείμενο, π.χ. θεατρικό (διάλογος ομηρικών ηρώων σε συμπόσιο)
- ή ό,τι άλλο θέλετε με το ίδιο θέμα.

Αφού ολοκληρώσετε την εργασία σας, να την αναρτήσετε στο [ιστολόγιο του μαθήματος](#), για να την παρουσιάσετε στους συμμαθητές σας.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το σενάριο μπορεί να ενταχθεί στο πλαίσιο ενός ευρύτερου Project για την ομηρική κοινωνία και τις εκφάνσεις της. Μπορεί, επίσης, να περιοριστεί μόνο στην Α΄ Φάση του, αν συναντήσει δυσκολίες κατανόησης των ζητούμενων από τους μαθητές.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το σενάριο εφαρμόστηκε μετά τη διδασκαλία της περιληπτικής αναδιήγησης των ραψωδιών η-θ, και όχι κατά τη γενική θεώρηση του έπους (όπως εναλλακτικά προτείνει ο συντάκτης του σεναρίου), επειδή αφενός οι μαθητές δεν είχαν καμία εξοικείωση με τις ΤΠΕ στη διδακτική πράξη και αφετέρου ο διδάσκων θεώρησε φρόνιμο να υπάρχει άνεση χρόνου, ώστε να προληφθεί ένα ακραίο κι απευκταίο ενδεχόμενο να μείνει ημιτελής η εφαρμογή του σεναρίου.

Η εφαρμογή έγινε σε τάξη στην οποία φοιτούν στη συντριπτική πλειοψηφία μαθητές με ιδιάζουσα ταυτότητα, καθώς ανήκουν σε κοινωνικοπολιτισμική ομάδα με ιδιαίτερο αξιακό σύστημα, χαμηλή κοινωνικοοικονομική θέση στην τοπική κοινωνία και ιδιόμορφη σχέση με τον σχολικό θεσμό. Μάλιστα, μία μαθήτρια συχνά απευθύνεται στους συμμαθητές της μιλώντας τη Ρομανές. Έπειτα, όπως προαναφέρθηκε, πριν από την εφαρμογή του σεναρίου οι συγκεκριμένοι μαθητές ήταν πλήρως άπειροι με εργαλεία της τεχνολογίας στην εκπαίδευση, ενώ ορισμένοι αντιμετωπίζουν μαθησιακές δυσκολίες. Με δεδομένα τα παραπάνω, μπορεί να εξηγηθεί και ο αργός ρυθμός εργασίας τους στην αποδόμηση του ομηρικού κειμένου και την αποδελτίωση των ζητούμενων πληροφοριών. Ιδίως δυσκολεύτηκε, όπως ήταν αναμενόμενο, η ομάδα των Λογοτεχνών με το θέμα των αφηγηματικών τεχνικών, για αυτό και ο διδάσκων τούς ενθάρρυνε παρέχοντας σχετικές διευκρινίσεις και



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

παραπέμποντάς τους σε αναρτημένο στο διαδίκτυο κείμενο με αναλυτική αναφορά στις αφηγηματικές τεχνικές στα ομηρικά έπη.

Πρέπει να επισημανθεί πως το ιδανικό θα ήταν οι ίδιοι οι μαθητές να εντοπίσουν/ ανακαλύψουν τα χωρία της «Οδύσσειας» που αναφέρονται σε φαγοπότια, όπως ακριβώς προτείνεται και από τον συντάκτη του σεναρίου. Ωστόσο, επειδή ο διδάσκων έκρινε πως κάτι τέτοιο θα δυσκόλευε τους συγκεκριμένους μαθητές (με δεδομένο και το γεγονός πως ορισμένα σχετικά χωρία δεν ανθολογούνται στο σχολικό βιβλίο), αποφάσισε να παραθέσει όλα τα σχετικά αποσπάσματα αναρτώντας τα στο ιστολόγιο του μαθήματος και παραπέμποντας εκεί τους μαθητές, προκειμένου να αποφευχθεί απώλεια διδακτικού χρόνου.

Κατά την πραγματοποίηση της Β΄ Φάσης του σεναρίου, όπως εύστοχα επισημαίνεται και από τον συντάκτη του, συναντήθηκαν εμπόδια, καθώς οι μαθητές της Α΄ Γυμνασίου δυσκολεύτηκαν να αντιληφθούν ακριβώς τι έπρεπε να κάνουν. Για την υπέρβαση αυτής της δυσκολίας, αφιερώθηκε μία διδακτική ώρα, ώστε να δοθούν οι απαραίτητες οδηγίες, κυρίως για τον τρόπο εργασίας. Ωστόσο, ορισμένοι μαθητές εξακολουθούσαν να προβληματίζονται για το τι θα γράψουν, και φάνηκε πως αδυνατούσαν να εμβαθύνουν στο ζητούμενο.

Ακόμη, επειδή ο διδάσκων παρατήρησε πως οι μαθητές καθυστερούσαν (λόγω συχνών αποσυνδέσεων στο διαδίκτυο) στην αναζήτηση και συγκέντρωση του σχετικού εικονογραφικού υλικού, αποφάσισε να διευκολύνει την εργασία τους μεταφορτώνοντας λίγες εικόνες, αλλά τους παρακίνησε να προσθέσουν (με ελεύθερη αναζήτηση στο διαδίκτυο) και άλλες εικόνες, όσες έκριναν πως ταιριάζουν με το θέμα τους. Επιπρόσθετα, η ομάδα που ανέλαβε να ετοιμάσει το βίντεο είχε ελάχιστες γνώσεις για το Movie Maker, όμως ο συντονιστής της με την καθοδήγηση του διδάσκοντος κατανόησε πολύ γρήγορα τον τρόπο λειτουργίας του συγκεκριμένου



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

λογισμικού και ανέλαβε να δια φωτίσει και τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας του. Επειδή ήδη στένευαν τα χρονικά περιθώρια, δεν ζητήθηκε από τους μαθητές να συντάξουν ενημερωτικό συνοδευτικό φυλλάδιο, όπως προτείνει ο συντάκτης του σεναρίου.

Τέλος, δεν έλειψαν και οι δυσλειτουργίες σε μία ομάδα, οι οποίες οφείλονταν στη διασπαστική συμπεριφορά μίας μαθήτριας που προκαλούσε ένταση μονοπωλώντας τον ρόλο του χειριστή του Η/Υ. Ο διδάσκων αναγκάστηκε να εμπλακεί στις διεργασίες της ομάδας και να εξηγήσει για άλλη μια φορά πως οι ρόλοι εναλλάσσονται και τα μέλη της ομάδας εργάζονται συλλογικά για την παραγωγή του καλύτερου δυνατού αποτελέσματος.

Εκτιμώντας συνολικά τις δυνατότητες και τις ανάγκες της συγκεκριμένης τάξης, κρίνεται πως οι μαθητές εξοικειώθηκαν γρήγορα με εργαλεία Web 2.0 και συνεργάστηκαν πρόθυμα στην αποστολή τους αναδεικνύοντας τη δημιουργικότητά τους. Επειδή στη Β΄ Φάση ο χρόνος στο εργαστήριο πληροφορικής δεν επαρκούσε, ορισμένοι μαθητές δούλεψαν με ζήλο και στο σπίτι, για να ολοκληρώσουν έγκαιρα τη δραστηριότητα που τους είχε ανατεθεί. Εξάλλου, στον αναστοχασμό ο οποίος ακολούθησε την παρουσίαση των τελικών εργασιών οι μαθητές εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για το προϊόν του ομαδικού μόχθου, δήλωσαν ότι κατανόησαν καλύτερα τον ομηρικό κόσμο και ζήτησαν να επαναληφθεί μία παρόμοια διδασκαλία που ξεφεύγει από την πεπατημένη οδό του παραδοσιακού μαθήματος.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Cope, B. & M. Kalantzis (eds). (2000). *Multiliteracies. Literacy Learning and the Design of Social Futures*. London: Routledge



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Halstead, P.2004. “Farming and feasting in the Neolithic of Greece: the ecological context of fighting with food”. *Documenta Preahistorica XXXI*: 151-161.
<http://arheologija.ff.uni-lj.si/documenta/pdf31/31halstead.pdf> [05/08/2013].

Hitchcock, L, Laffineur, R. and J. L. Crowley (eds.). 2008.: “The Aegean Feast” Στο Proceedings of the 12th International Aegean Conference/12e Rencontre Égéenne Internationale, University of Melbourne, Centre for Classics and Archaeology, 25-29 March 2008, *Aegaeum* 29. DAIS

Kalantzis, M. & B. Cope 2008. *Νέα Μάθηση. Μετασχηματιστικοί Σχεδιασμοί για την Παιδαγωγική και την Αξιολόγηση*.

<http://neamathisi.com/learning-by-design/> [05/08/2013].

Nakassis, D. 2012. “Prestige and Interest: Feasting and the King at Mycenaean Pylos” *Hesperia (The Journal of the American School of Classical Studies at Athens)* 81: 1-30

Sherratt, S. 2004. “Feasting in Homeric Epic” *Hesperia (The Journal of the American School of Classical Studies at Athens)* 73: 301-337.

Wright, J. C. ed.) 2004., *The Mycenaean Feast*. Princeton. American School of Classical Studies at Athens

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α. Χωρία της «Οδύσσειας» με φαγοπότια

Ραψωδία α (Μνηστήρων ευωχία)

<Η Αθηνά> ολόιδια με τον Μέντη, άρχοντα των Ταφίων, έπεσε πάνω στους



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



- 120 αγέρωχους
μνηστήρες· που εκεί, μπροστά στις πύλες του σπιτιού, έβρισκαν
ευχαρίστηση παίζοντας τους πεσσούς, σε τομάρια βοδιών καθισμένοι,
που τα σφάζαν οι ίδιοι.
- 125 Κήρυκες και παιδόπουλα πρόθυμα τους υπηρετούσαν:
άλλοι να σμίγουν σε κρατήρες με νερό κρασί, άλλοι να πλένουν
τα τραπέζια με σφουγγάρια τρυπητά και να τα στήνουν,
κάποιοι να κομματιάζουν άφθονα τα κρέατα.
- 130 Πρώτος απ' όλους ο Τηλέμαχος την είδε, ωραίος σαν θεός·
ήταν με τους μνηστήρες καθισμένος, κι όμως ταξίδευε ο νους του πικραμένος.
Έβλεπε με τα μάτια της ψυχής του τον πατέρα του ένδοξο:
αν ξαφνικά γύριζε πίσω· αν τους μνηστήρες πετούσε έξω απ' το παλάτι·
- 135 αν έπαιρνε ο ίδιος πάλι την αρχή στα χέρια του, και μέσα στα αγαθά του
βασίλευε σαν πρώτα...
Το όραμα αυτό ανέβαινε στον νου του, πλάι στους μνηστήρες
κι είδε την Αθηνά. Ευθύς προς την αυλόθυρα έτρεξε, γιατί
- 140 τον έπιασε η ντροπή, να στέκει τόσην ώρα στην πόρτα του ένας ξένος.
Κοντά της στάθηκε, της έσφιξε το χέρι το δεξί, με τ' άλλο
πήρε το χάλκινο κοντάρι της, ύστερα την προσφώνησε μιλώντας,
και πέταξαν τα λόγια του σαν τα πουλιά:
- 145 «Ξένη μου, καλωσόρισες, έλα να σε φιλέψουμε κι αφού το δείπνο μας
χορτάσεις, τότε μας λες τον λόγο της επίσκεψής σου.»
Είπε και τράβηξε μπροστά· η Αθηνά Παλλάδα, λάμποντας τα μάτια,
ακολουθούσε, κι οι δυο τους μπήκαν στο μεγάλο δώμα.
- 150 Το δόρυ της μετέφερε, για να το στήσει σε ψηλή κολόνα,
το 'βαλε μέσα στην καλοξυσμένη θήκη, όπου και τ' άλλα δώρατα
περίμεναν, άνεργα και πολλά, του καρτερόψυχου Οδυσσέα.
Ύστερα την οδήγησε σε θρόνο να καθίσει, λεπτουργημένο κι όμορφο,
- 155 πάνω του απλώνοντας ύφασμα μαλακό, και στήριγμα στα πόδια της
έσυρε το σκαμνί.
Έφερε πλάι της και το δικό του στολισμένο κάθισμα,
παράμερα από τους μνηστήρες, μήπως κι ο ξένος, με τους ξιπασμένους,
- 160 χάσει το κέφι του και δεν χαρεί το φαγητό·
ήθελε εξάλλου να ρωτήσει και για τον πατέρα του,
που χρόνια τώρα έλειπε στα ξένα.
- 165 Τότε μια παρακόρη έφερε νερό, με τ' όμορφο χρυσό λαγήνι,
τα χέρια τους να πλύνουν, κι έχυνε το νερό από ψηλά



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

170 σ' ένα αργυρό λεβέτι· μετά τους έσυρε μπροστά γυαλιστερό τραπέζι,
ενώ η σεβαστή κελάρισσα είχε την έγνοια να τους φέρει ψωμί
κι άφθονο φαγητό, ό,τι καλό τής βρέθηκε, να τους ευχαριστήσει.
Στα χέρια του σηκώνοντας ο τραπεζάρχης δίσκους με κρέατα
κάθε λογής, τους τα παρέθεσε, στο πλάι ακούμπησε κούπες χρυσές,
και κάθε τόσο ο κήρυκας περνούσε, γεμίζοντας κρασί τα κύπελλά τους.
Σε λίγο αγέρωχοι οι μνηστήρες μπήκαν κι αυτοί στην αίθουσα,
πήραν με τη σειρά τους θέση σε θρόνους κι αναπαυτικά καθίσματα.
Τότε τους έχυναν νερό στα χέρια τους οι κήρυκες,
δούλες γεμίζαν με ψωμί πλεχτά πανέρια,
έφηβοι τους κρατήρες με πιωτό ξεχειλίζαν,
κι αυτοί τα χέρια τους απλώνουν στο έτοιμο τραπέζι.
Και μόνο όταν κόρεσαν τον πόθο τους με το φαΐ και το πιωτό,
τραβούσε άλλα πια η ψυχή τους: τραγούδι, μουσική, χορό –
συμπλήρωμα απαραίτητο σ' ένα καλό τραπέζι.
Τότε κι ο κήρυκας φέρνει και δίνει την πανέμορφη κιθάρα
στου Φήμιου τα χέρια, που τραγουδούσε στους μνηστήρες από ανάγκη·
έκρουσε ωστόσο τις χορδές, ψάχνοντας τον σκοπό για ωραίο τραγούδι.

Ραψωδία γ (Τὰ ἐν Πύλῳ)

*[Ο Τηλέμαχος και ο Μέντορας φτάνουν στην παραλία της Πύλου,
όπου ο Νέστορας πρόσφερε θυσία στον Ποσειδώνα.]*

35 Έφτασαν στων Πυλίων τη σύναξη, πλησίασαν τους θρόνους
όπου ήταν καθισμένος με τους γιους του ο Νέστορας· γύρω του
οι εταίροι ετοίμαζαν το γεύμα, έψηναν κρέατα, άλλα τα σούβλιζαν.
Μόλις είδαν τους ξένους, έτρεξαν όλοι προς το μέρος τους,
40 τους έτειναν το χέρι για το καλωσόρισμα, τους προσκαλούσαν
να καθίσουν.
Πρώτος ο γιος του Νέστορα Πεισίστρατος, που βρέθηκε κοντύτερα,
τους έσφιξε το χέρι, και των δυο, τους πήγε στο τραπέζι,
45 τους κάθισε στην αμμουδιά της θάλασσας πάνω σε μαλακές προβιές,
ανάμεσα στον αδελφό του Θρασυμήδη
73 και στον καλό πατέρα του.
Τους πρόσφερε κομμάτι από τα σπλάχνα, τους κέρασε κρασί
75 με τη μαλαματένια κούπα [...].
Κι όπως είχαν ψηθεί τα πάνω κρέατα, απ' τη φωτιά τραβώντας τα



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

τα ἴκοσαν σε μερίδες, και τρώγοντας μοιράστηκαν θαυμάσιο γεύμα.
Ὅταν εκόρεσαν τον πόθο τους για το φαΐ, για το πιωτό,
τον λόγο πήρε μεταξύ τους πρώτος ο [...] Νέστωρ:
«Είναι νομίζω η καλύτερη στιγμή τώρα να τους ρωτήσουμε,
που χάρηκαν το φαγητό οι ξένοι, να μάθουμε ποιοι τέλος πάντων είναι. [...]»

*[Ο Νέστορας συμβουλεύει τον Τηλέμαχο να επισκεφτεί τον Μενέλαο.
Γίνεται σπονδή στους θεούς.]*

- 390 Κήρυκες έφεραν νερό και το ἔχυναν πάνω στα χέρια τους·
έφηβοι με πιωτό ξεχείλισαν τους κρατήρες· τις κούπες σ' όλους μοίρασαν,
να κάνουν τη σπονδή. Έβαλαν άλλοι στη φωτιά τις γλώσσες, κι έπειτα αυτοί
444 στάλαζαν όρθιοι το κρασί. [...]
445 Φτάνοντας έπειτα στο δοξασμένο ανάκτορο του βασιλιά,
κάθισαν όλοι στη σειρά σε θρόνους και καθίσματα.
Και για τους καλεσμένους στον κρατήρα ο γέροντας συγκέρασε
κρασί γλυκόπιτο, από πιθάρι που η κελάρισα το φύλαγε
έντεκα χρόνια ολόκληρα, και τώρα το άνοιξε
524 ξελύνοντας το σφράγισμά του.
525 Τέτοιο κρασί κέρασε στον κρατήρα ο γέροντας [...].
Πήραν να μοιράζουν <το θυσιασμένο ζώο> σε κομμάτια, έκοψαν όλα τα
μεριά,
530 όπως ορίζει η τάξη, τα σκέπασαν καλά με λίπος, στα δύο τα δίπλωσαν
κι έβαλαν πάνω τους κρέας ωμό.
Στις αναμμένες σχίζες ο σεβάσμιος γέρος τ' άφησε να καούν,
σταλάζοντας κρασί σπινθηροβόλο· παλληκαράκια πλάι του έπιασαν
πεντοσούβλια· κι αφού πια τα μεριά αποκάηκαν
και γεύτηκαν τα σπλάχνα, λιάνισαν τ' άλλα κρέατα,
τα πέρασαν στις σούβλες να ψηθούν,
κρατώντας με το χέρι τους τις σουβλερές άκρες των οβελών. [...]

[Ο Τηλέμαχος δέχεται λουτρό.]

- 541 Ψημένα πια τα πάνω κρέατα, τώρα τα τράβηξαν απ' τη φωτιά
και κάθισαν να φάνε· ενώ πετιόνταν κάθε τόσο τα αρχοντόπουλα
για να κεράσουν σε μαλαματένιες κούπες το κρασί. [...]
Στην ώρα της η οικονόμος τούς έβαλε μέσα ψωμί, κρασί,
προσφάγι – τέτοια που τρων οι διογέννητοι άρχοντες.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



Ραψωδία δ (Τὰ ἐν Λακεδαιμόνι)

[Ο Τηλέμαχος, συνοδευόμενος από τον Πεισίστρατο, τον γιο του Νέστορα, φτάνουν στο παλάτι του Μενέλαου στη Σπάρτη]

- 48 Όταν τους πέρασαν στο θείο παλάτι, έμειναν έκθαμβοι [...].
52 Κι αφού τη χάρηκαν τα μάτια τους την τόσην ομορφιά,
επήγαν στους γυαλιστερούς λουτήρες να λουστούν.
55 Εκεί τους έλουσαν οι παρακόρες και τους άλειψαν με λάδι,
τους φόρεσαν σγουρές χλαμύδες και χιτώνες,
ύστερα τους οδήγησαν σε θρόνους, να καθίσουν
πλάι στον Μενέλαο, τον γιο του Ατρέα.
60 Αμέσως μια θερααινίδα, κρατώντας πάγκαλο χρυσό κανάτι,
από ψηλά τούς έχυνε νερό σ' ένα λεβέτι ασημωμένο,
τα χέρια τους να νίψουν· μετά τους έστρωσε καλόξυστο τραπέζι.
Όπου η σεμνή κελάρισα τους έφερε μπροστά
65 φαγώσιμα πολλά, θέλοντας να τους ευχαριστήσει.
Και να κι ο τραπεζάρχης, ανεμίζοντας πινάκια με κρέατα κάθε λογής,
τα πρόσφερε, κι έβαλε πλάι τους μαλαματένιες κούπες.
72 Τότε ο ξανθός Μενέλαος τους δεξιώθηκε μ' αυτά τα λόγια:
«Πιάστε ψωμί για καλωσόρισμα· κι όταν γευτείτε και χορτάσετε
75 το δείπνο, τότε θα σας ρωτήσουμε τους δυο
να πείτε ποιων ανθρώπων είσαστε οι βλαστοί [...].»
Είπε, κι αμέσως πήρε με το χέρι του παχύ κομμάτι από βοδίσια ράχη,
τιμητική μερίδα για τον ίδιο που την έδωσε στους ξένους.
Εκείνοι απλώνουν τα δυο τους χέρια στο έτοιμο φαγητό,
κι όταν ο πόθος τους κορέστηκε για το φαΐ, για το πιτό [...]

Ραψωδία η (Όδυσσέως είσοδος προς Αλκίνοον)

[Ο Οδυσσέας στο παλάτι του Αλκίνοου.]



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- 171 Στην ώρα της μια παρακόρη φέρνει νερό, τα χέρια του να πλύνει,
με το πανέμορφο χρυσό λαγήνι· κι έριχνε το νερό
σ' ένα αργυρό λεβέτι από ψηλά.
- 175 Ύστερα μπροστά του σέρνει γυαλιστερό τραπέζι,
κι η σεβαστή κελάρισσα είχε την έγνοια να του φέρει ψωμί
κι άφθονο φαγητό, ό,τι της βρέθηκε, να τον ευχαριστήσει.
Έπινε κι έτρωγε, βασανισμένος ο Οδυσσέας και θείος,
- 180 οπότε ο Αλκίνοος γυρίζοντας προσφώνησε τον κήρυκα:
«Ποντόνοε, στον κρατήρα το κρασί συγκέρασε και μοίρασε ποτό
για τον κεραύνιο Δία, που παραστέκει σ' ευσεβείς ικέτες.»
Μίλησε, κι ο Ποντόνοος ευθύς γλυκόπιτο κρασί συγκέρασε,
το μοίρασε με τη σειρά στις κούπες, έγινε πρώτα η σπονδή,
ήπιαν μετά όσο τραβούσε η όρεξή τους [...]

Ραψωδία θ (Οδυσσέως σύστασις πρὸς Φαίακας)

[Ο Αλκίνοος παρουσιάζει τον Οδυσσέα στους Φαίακες.]

- 51 «[...] Καλέστε και τον Δημόδοκο, τον θείο αοιδό, που ένας θεός
του χάρισε του τραγουδιού τη χάρη, να μας τέρπει
66 όπου και όπως τον παρακινεί ο πόθος του να τραγουδήσει». [...]
Ύστερα κίνησαν για το λαμπρό παλάτι του σοφού Αλκινόου·
είχε γεμίσει ο μαζεμένος κόσμος κλειστές αυλές,
70 αίθουσες σκεπαστές, μεγάλες κάμαρες·
κι ήσαν πολλοί οι γεροντότεροι κι οι νέοι που έσμιζαν.
Για χάρη τους ο Αλκίνοος παράγγειλε να σφάξουν
δώδεκα αρνιά, δυο βόδια με τα πόδια τους στριφτά,
75 κι οχτώ θρεμμένους χοίρους με δόντια κάτασπρα.
Κι όπως τα γδάραν και τα φρόντισαν, στρώθηκε πλούσιο
το τραπέζι για το γεύμα.
Πάνω στην ώρα φάνηκε κι ο κήρυκας, τον τιμημένο οδηγώντας
80 αοιδό, που τον εσφράγισε η Μούσα με την εύνοιά της,
αντιχαρίζοντας ωστόσο με το καλό μαζί και το κακό·
του στέρησε το φως των ομματιών, για να του δώσει
το γλυκό τραγούδι.
- 85 Τότε τον έβαλε ο Ποντόνοος σ' άνετο κάθισμα, συναρμοσμένο
με αργυρά καρφιά, στο μέσο των συνδαιτυμόνων,
αφού το στήριξε σε μια ψηλή κολόνα.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



- 90 Ὑστερα τη μελωδική κιθάρα κρέμασε ο κήρυκας σε ξύλινο καρφί,
πάνω από το κεφάλι του αιοιδού, και του εξήγησε πώς να την φτάσει.
Ἐπειτα έσυρε μπροστά του το όμορφο τραπέζι μ' ένα πανέρι,
πρόσφερε και μια κούπα με κρασί,
να πιει όσο τραβούσε η όρεξή του.
Ἄπλωσαν τότε όλοι τους τα χέρια στο έτοιμο φαγητό·
κι όταν ο πόθος τους κορέστηκε για το φαί, για το πιυτό,
η Μούσα παρακίνησε τον αιιδό να ψάλει κατορθώματα
γενναίων ανδρών, απ' το τραγούδι εκείνο, που ανέβηκεν η δόξα του
στα ύψη του ουρανού. [...]
- [Ο Οδυσσεύς δακρύζει ακούγοντας το τραγούδι του Δημόδοκου.]
- 117 Μπήκε τότε στη μέση <ο Αλκίνοος> και στους Φαίακες μίλησε,
που έχουν χαρά τους το κουπί:
- 120 «Ακούστε, των Φαιάκων αρχηγοί και σύμβουλοι·
φτάνει νομίζω τόσο φαγητό, όσο του πρέπει καθενός,
και της κιθάρας ο σκοπός, συμπλήρωμα απαραίτητο
σε κάθε πλούσιο γεύμα.
- 125 Καιρός να βγούμε, να δοκιμαστούμε στα πολλά αγωνίσματα·
να 'χει κι ο ξένος, στην πατρίδα του όταν φτάσει, να δηγάται
στους δικούς του πόσο υπερβάλλουμε τους άλλους
στην πυγμαχία, την πάλη, στο άλμα και τον δρόμο».
- 130 Μίλησε και προχώρησε, οι άλλοι πήγαιναν στα βήματά του.
Τότε κι ο κήρυκας κρέμασε πάλι τη μελωδική κιθάρα
στο ίδιο ξύλινο καρφί, πήρε απ' το χέρι τον Δημόδοκο
και τον οδήγησε έξω από το παλάτι – στον δρόμο που πορεύονταν
οι πρώτοι των Φαιάκων, να δουν και να θαυμάσουν τα αγωνίσματα.
Και φτάνοντας στην αγορά, κόσμος πολύς μαζεύτηκε,
μυριάδες. Εκεί σηκώθηκαν να πιάσουν τα αγωνίσματα
άξιτοι νέοι και πολλοί. [...]
- [Ο Οδυσσεύς αρνείται να συμμετάσχει στους αγώνες,
αλλά προσβεβλημένος από τον Ευρύαλο ρίχνει δίσκο πιο μακριά απ' όλους.
Ο Αλκίνοος επικρίνει τον Ευρύαλο και καλεί τους νέους να χορέψουν.]
- 297 «Τώρα εμπρός, οι άριστοί μας χορευτές στήσετε, Φαίακες,
χορό, για να μπορεί κι ο ξένος να δηγάται
- 300 όταν γυρίσει πίσω στην πατρίδα του, πόσο τους άλλους υπερβάλλουμε
στο αρμένισμα, τον δρόμο, στον χορό και το τραγούδι.
Κάποιος ας πάει να φέρει και τη γλυκόφωνη κιθάρα



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

στον Δημόδοκο – κάπου θα βρίσκεται μες στο παλάτι.»

[Ο Δημόδοκος τραγουδά για την παράνομη σχέση του Άρη με την Αφροδίτη και για το πώς τους αποκάλυψε με ένα τέχνασμα ο απατημένος Ήφαιστος μπροστά στους θεούς. Ο Οδυσσεάς θαμπώνεται με τους περίτεχνους χορούς και το τραγούδι. Ακολουθεί προσφορά δώρων από τους άρχοντες των Φαιάκων. Γυρίζουν στο παλάτι, όπου ο Οδυσσεάς απολαμβάνει ένα ζεστό λουτρό και κινεί για τη μεγάλη αίθουσα όπου ξεκινά το συμπόσιο.]

- 567 <Ο Οδυσσεάς> κάθισε σε θρόνο, στο πλάι του βασιλιά Αλκινόου,
κι ήταν η ώρα που το κρέας μοίραζαν και συγκερνούσαν το κρασί.
570 Τότε φτάνει κι ο κήρυκας φέρνοντας μέσα τον Δημόδοκο,
τον αιιδό που ο κόσμος αγαπούσε και τιμούσε·
τον κάθισε στο μέσο των συνδαιτυμόνων, κοντά σε μια ψηλή
κολόνα, να στηρίζεται.
575 Κι αμέσως τον κήρυκα προσφώνησε πολύγλωμος ο Οδυσσεύς,
582 κόβοντας απ' την πλάτη ένα κομμάτι – το πιο πολύ το άφησε ανέπαφο –
από 'να χοίρο μ' άσπρα δόντια, γυάλιζε το λίπος πάνω του. [...]
585 Μίλησε, κι ευθύς ο κήρυκας πήρε και δίνει στον μυθικού Δημόδοκου
τα χέρια το κομμάτι· αυτός το δέχτηκε κι ευφράνθηκε η ψυχή του.
Τότε κι οι άλλοι απλώνουν στο έτοιμο φαγητό τα χέρια τους,
κι όταν ο πόθος τους κορέστηκε με το φαί, με το πιυτό,
γύρισε στον Δημόδοκο με την πολύτροπή του γνώση
ο Οδυσσεύς και τον προσφώνησε...
[ζητώντας του να τραγουδήσει για τον Δούρειο Ίππο.]

Μετάφραση: Δ.Ν. ΜΑΡΩΝΙΤΗΣ

B. Συμπόσια και διασκεδάσεις στην εποχή του Ομήρου

Στην αριστοκρατική ομηρική κοινωνία όλα αποτελούν πρόσχημα για συμπόσια και γιορτές. Όλα, ακόμη και η αρπαγή και η αδικία. Η χρυσή νεολαία της Ιθάκης και των γειτονικών νησιών, που είναι εγκατεστημένη στο ανάκτορο του θεωρούμενου νεκρού Οδυσσεά, για να ερωτοτροπεί με την Πηνελόπη –υποτιθέμενη χήρα– συμπεριφέρεται



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

όπως θα συμπεριφέρονταν κανονικοί μνηστήρες, καλεσμένοι από τον αφέντη του σπιτιού, τρώει και διασκεδάζει ολόκληρη τη μέρα, λεηλατώντας την περιουσία του άρχοντα που απουσιάζει.

Κάτω από ομαλές συνθήκες, άλλωστε, είναι μέσα στα καθήκοντα του άρχοντα να καλεί συχνά συγγενείς, γείτονες, φίλους και ανθρώπους της τάξης του. Κάθε ευκαιρία είναι καλή: οικογενειακή γιορτή, δημόσια γιορτή, φιλοξενία διακεκριμένου ξένου. Αυτές οι επαναλαμβανόμενες προσκλήσεις αποτελούν το γόητρο ενός αληθινού άρχοντα. Αποτελούν πηγή αληθινών ηθικών διαπιστευτηρίων προς το πρόσωπό του, από τη μεριά των προσκεκλημένων. Η γενναιοδωρία είναι μια τοποθέτηση. Ανοίγει τον δρόμο στην αναγνώριση και στα αξιώματα. Πρέπει να είναι κανείς πλούσιος και μεγαλοπρεπής για να μπορεί να παίξει ένα ρόλο στην πόλη.

Είναι συνήθεια να καλοτρώνε στα ανάκτορα. Κάνουν τρία γεύματα τη μέρα, που βασικά αποτελούνται από ψωμί, κρέας και άφθονο κρασί. Το πρωινό γεύμα είναι το «άριστον», το μεσημεριανό το «δειπνον» και το βραδινό το «δόρπον». Όταν πρόκειται για επίσημα γεύματα, υπολογίζονται μόνο το μεσημεριανό και το βραδινό. Αποτελούν κατά κάποιο τρόπο ένα ενιαίο συμπόσιο που διεξάγεται σε δύο πράξεις. Στο μεσοδιάστημα γίνονται παιχνίδια, τραγούδια, χοροί και διασκεδάσεις.

Τα καθημερινά γεύματα μαγειρεύονται στις αυλές της ακτίνας των γυναικών, όπου παρασκευάζουν κάθε πρωί και τις γαλέτες. Ανάβουν φωτιές συνήθως σε ανοιχτό χώρο, αλλά όταν είναι άσχημος καιρός χρησιμοποιούν κλειστούς χώρους, με στέγη που διαθέτει φεγγίτη. Μαγειρεύουν το κρέας μέσα σε λέβητες, που τους τοποθετούν πάνω σε μεγάλους τρίποδες, ψήνουν ή κάνουν στη σχάρα τα προνομιούχα μέρη του κρέατος, τη ράχη και τους μηρούς, τοποθετώντας τα πάνω στη θράκα των εστιών. Τα ζώα, που τα φέρνουν από τα χωράφια, σφάζονται, γδέρνονται,



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

καθαρίζονται και τεμαχίζονται από τους υπηρέτες του παλατιού, καμιά φορά μάλιστα κι από κάποιο μέλος της ίδιας της οικογένειας.

Στα επίσημα γεύματα η σφαγή των ζώων γίνεται τις περισσότερες φορές στην αυλή υποδοχής και παίρνει μορφή αληθινής θυσίας προς τιμή κάποιου θεού. Διευθύνεται τότε από τον ίδιο τον άρχοντα προσωπικά. Κάθε φορά που σφάζουν ένα ζώο, αφαιρούν μερικές τρίχες από το κεφάλι του και τις ρίχνουν στη φωτιά κάνοντας επίκληση στους αθανάτους. Έτσι κάνει κι ο Εύμαιος, όταν δέχεται στην καλύβα του τον Οδυσσέα ντυμένο ζητιάνο. Πρακτική παμπάλαια που έχει αποτυπωθεί στη γλώσσα: σφάζω ένα ζώο σημαίνει το «θυσιάζω».

Σ' αυτές τις εξαιρετικές περιπτώσεις, ένα μέρος του μαγειρέματος, ιδίως το ψήσιμο των καλύτερων κομματιών του ζώου, γίνεται στην αυλή υποδοχής. Και επειδή ο μεγάλος αριθμός των προσκαλεσμένων εμποδίζει να τους δεξιοθούν όλους στο μέγαρο, που δεν μπορεί να περιλάβει περισσότερους από πενήντα ανθρώπους, ορισμένοι προσκαλεσμένοι κατώτερης κοινωνικής τάξης τοποθετούνται στο περιστύλιο και στη μεγάλη αυλή. Μόνο τα υψηλά πρόσωπα έχουν δικαίωμα σε καθίσματα και σ' ένα κομψό τραπέζι που τοποθετείται μπροστά τους. Οι άλλοι κάθονται κατάχαμα, πάνω σε δέρματα ζώων.

Η διαδικασία των συμποσίων είναι πανομοιότυπη. Οι υπηρέτριες περνούν με μια λεκάνη κι ένα κανάτι και χύνουν νερό στα χέρια των προσκαλεσμένων. Τοποθετούν μπροστά στον καθένα ένα καλάθι ψωμί κι ένα κύπελλο. Αυτά τα κύπελλα είναι από μέταλλο, μερικά μάλιστα από πολύτιμο μέταλλο, χρυσό ή ασήμι. Ορισμένα είναι αληθινά έργα τέχνης, όπως το κύπελλο με δύο λαβές, το στολισμένο με περιστέρια, που χρησιμοποιεί ο Νέστορας στη ραψωδία Λ της *Ιλιάδας* και του οποίου το σχήμα θυμίζει ένα κύπελλο που βρέθηκε σε κάποιο τάφο των Μυκηνών. Ύστερα οι τραπεζοκόμοι φέρνουν κρέας κομμένο μέσα σε ξύλινα ή μεταλλικά πιάτα,



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ενώ ταυτόχρονα ο οινοχόος ή οι κήρυκες αναμιγνύουν το νερό με το κρασί μέσα σε μεγάλους κρατήρες και γεμίζουν τα ποτήρια. Όλος ο κόσμος σερβίρεται και τρώει με τα χέρια του. Ορισμένες φορές, σε ένδειξη εκτίμησης προς κάποιον εκλεκτό καλεσμένο, ο οικοδεσπότης ή ένα άλλο υψηλό πρόσωπο, διαλέγει ένα καλό κομμάτι και το προσφέρει αυτοπροσώπως στο άτομο που θέλει να τιμήσει. Στη διάρκεια του γεύματος οι ζητιάνοι κυκλοφορούν ανάμεσα στους καλεσμένους ζητώντας ένα κομμάτι ψωμί.

«Όταν οι καλεσμένοι ικανοποιήσουν τη δίψα τους και την πείνα τους», σύμφωνα με τη στερεότυπη έκφραση, οι διασκεδάσεις αρχίζουν. Η πρώτη που λογαριάζεται και περισσότερο είναι μια ποιητική απαγγελία. Στις γαστρονομικές γιορτές καλείται πάντα ένας τοπικός αοιδός. Στην Ιθάκη ο αοιδός ονομάζεται Φήμιος, στη νήσο των Φαιάκων το όνομά του είναι Δημόδοκος. Αν πρέπει να πιστέψουμε τον συγγραφέα της *Οδύσσειας*, που ήταν ο ίδιος αοιδός και ήταν φυσικό να εκθειάζει το επάγγελμά του, ο τραγουδιστής γινόταν δεκτός με ιδιαίτερη εκτίμηση. Ο Αλκίνοος, για το συμπόσιο που δίνει προς τιμή του Οδυσσέα, στέλνει έναν αγγελιαφόρο να αναζητήσει τον «θείο» αοιδό, τον τυφλό Δημόδοκο. Μόλις φτάνει στο παλάτι, τον βάζουν να καθίσει σε μια τιμητική θέση, πάνω σ' ένα θρόνο, τοποθετημένο στη βάση μιας κολόνας του μεγάρου. Ο Οδυσσέας τού προσφέρει ένα διαλεχτό κομμάτι κρέας. Ύστερα από το γεύμα σηκώνεται και, συνοδευόμενος από την κιθάρα του, αφηγείται μέσα σε βαθιά σιωπή επεισόδια από τα κατορθώματα των Αχαιών, προκαλώντας τα δάκρυα του Οδυσσέα, που η συγκίνησή του τον προδίδει.

Μετά έρχεται η σειρά των άλλων διασκεδάσεων. Ορισμένοι κάθονται κατά γης, πάνω σε δέρματα ζώων, και παίζουν ένα παιχνίδι με πούλια, που πρέπει να έμοιαζε με το σημερινό παιχνίδι της ντάμας. Άλλοι, στην αυλή υποδοχής, κάνουν επίδειξη δύναμης και επιδεξιότητας ρίχνοντας δίσκο και ακόντιο. Ο Μενέλαος, για να



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

διασκεδάσει τους καλεσμένους στους γάμους του γιου του και της κόρης του, κάλεσε δυο ακροβάτες, που προκάλεσαν τον θαυμασμό των συνδαιτυμόνων με τις ακροβασίες τους. Οι μνηστήρες, που είχαν έρθει στο κέφι, βάζουν τον ψευτοζητιάνο Οδυσσέα και τον επαγγελματία ζητιάνο Ίρο να λύσουν τις διαφορές τους με τις γροθιές. Αλλά η πιο προσφιλής διασκέδασή τους, η πιο ξεχωριστή, είναι ο χορός, άσκηση που ήταν φορτισμένη με θρησκευτικότητα, τμήμα βασικό της αγωγής κάθε ανθρώπου καλής κοινωνικής τάξης. Δεν υπάρχει αρχοντική γιορτή χωρίς χορούς, στη διάρκεια των οποίων οι νέοι άντρες συναγωνίζονται σε επιδεξιότητα. Αυτές οι χορευτικές επιδείξεις γίνονται στην αυλή υποδοχής. Οι παρευρισκόμενοι στέκονται όρθιοι γύρω από τους χορευτές και υπογραμμίζουν τον ρυθμό χτυπώντας τα χέρια, ενώ εύθυμες χορωδίες συνοδεύουν τα χορευτικά τους βήματα.

Ύστερα, το συμπόσιο ξαναρχίζει, για να μην τελειώσει παρά μόνο όταν ο ήλιος δύσει.

Το γλέντι ξετυλίγεται χαρούμενο, αλλά δεν τελειώνει πάντα χωρίς κάποιο καβγά. Γιατί, αν και σπάνια μεθούν, το κρασί τούς ανάβει τα αίματα. Συμβαίνει οι βίαιοι τύποι να χάνουν την ψυχραιμία τους: σε μια στιγμή θυμού ο μνηστήρας Αντίνοος πετάει το σκαμνί εναντίον του Οδυσσέα που ζητιανεύει. Καμιά φορά πάλι, ξεσπούν φιλονικίες σαν κι αυτή που ξέσπασε ανάμεσα στον Οδυσσέα και στον Αχιλλέα σ' ένα «πλούσιο συμπόσιο των θεών».

**Αιμιλίου Μιρώ, Η καθημερινή ζωή στην εποχή του Ομήρου,
εκδ. Παπαδήμα, σσ. 69-73**